Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd
Dydd Iau 14 Tachwedd 2019 10:30 – 13:30
Maes Y Dderwen, Grosvenor Road, Wrecsam, LL11 1BX

Cofnodion y Cyfarfod

Yn bresennol:

Jon Sparkes	Prif Weithredwr, Crisis (Cadeirydd)
Katie Dalton	Cyfarwyddwr, Cymorth Cymru
Peter Mackie	Uwch ddarlithydd, Prifysgol Caerdydd
Naomi Alleyne	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai, CLILC
Clare Budden	Prif Swyddog Gweithredol, Cymdeithas Tai Clwyd Alyn
John Puzey	Prif Weithredwr, Shelter Cymru
Glynne Roberts	Rheolwr Rhaglen, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Gaynor Toft	Rheolwr Corfforaethol, Tai, Cyngor Sir Ceredigion
Lindsay Cordery-Bruce	Prif Weithredwr, The Wallich
Clarissa Corbisiero	Cyfarwyddwr Polisi, Cartrefi Cymunedol Cymru
Tamsin Stirling	Arbenigwraig Lawrydd ar Dai
Nick Morris	Rheolwr Polisi a Chyfathrebu, Crisis
Emma Williams	Dirprwy Gyfarwyddwr, yr Is-adran Polisi Tai, Llywodraeth Cymru
Sarah Rhodes	Pennaeth Digartrefedd, Llywodraeth Cymru
Mark Price	Arweinydd Prosiect ac Ysgrifenyddiaeth y Grŵp, Llywodraeth Cymru

Ymddiheuriadau:

Frances Beecher	Prif Weithredwr, Llamau
Bonnie Navarra	Arweinydd Gwneud Newidiadau, Swyddfa Cenedlaethau'r Dyfodol

Croesawodd JS bawb i chweched cyfarfod y Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd a chofnodwyd yr ymddiheuriadau.

Y diweddaraf ynghylch y Cyfarfodydd Bord Gron ag Awdurdodau Lleol

Rhoddodd EW y newyddion diweddaraf i'r grŵp ynghylch y pedwar cyfarfod bord gron a gynhaliwyd ag awdurdodau lleol, ac a gafodd dderbyniad cadarnhaol. Mae cynrychiolwyr o'r heddlu a maes iechyd wedi bod yn bresennol ym mhob cyfarfod, yn ogystal ag amrywiaeth o ddarparwyr gwasanaethau statudol ac anstatudol. Mae camau gweithredu'n deillio o bob un o'r cyfarfodydd, gan gynnwys ymrwymo i

egwyddorion allgymorth grymusol Cymorth Cymru, hyfforddiant ar gyfer allgymorth grymusol (mae dyddiadau'n cael eu pennu ar gyfer pob ardal ar hyn o bryd) a llenwi swyddi'r cydgysylltydd achosion cysgu allan a rheolwr achosion cysgu allan. Cafwyd cytundeb yn y pedair ardal o ran darpariaeth gyllidebol wedi'i theilwra i'r unigolyn ar gyfer gweithwyr allgymorth (a hynny ar gael yn yr un modd yn y maes statudol a maes y trydydd sector).

Gweithdai

Cynhaliwyd y rhan fwyaf o'r cyfarfod ar ddull Gweithdy. Rhannwyd y Grŵp Gweithredu'n grwpiau trafod llai i fynd i'r afael â'r cwestiwn cyntaf y gofynnwyd i'r Grŵp ei drafod: *pa fframwaith o bolisïau, dulliau gweithredu a chynlluniau sydd ei angen i ddod â digartrefedd i ben yng Nghymru?* Diben y gweithdai, fel y'i disgrifir isod, oedd meddwl am yr heriau drwy edrych ar y dystiolaeth ar lefel genedlaethol strategol ac ystyried beth sydd ei angen i wneud newid yn bosibl.

Gweithdai ar Gamau Cyffredinol i Atal Digartrefedd

Rhannodd y grŵp yn dri is-grŵp. Treuliodd pob grŵp yr un faint o amser yn ystyried: effaith tlodi ar ddigartrefedd; pa mor fforddiadwy a hawdd ei gael yw llety; a phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod.

Pwyntiau a gododd o'r gweithdy ar ba mor fforddiadwy a hawdd ei gael yw llety:
- Mae gofyn cael dull gweithredu sy'n seiliedig ar angen er mwyn sicrhau bod pawb yn cael llety sy'n saff a diogel ar sail egwyddor "y cartref cywir i'r person cywir".
- Materion yn ymwneud â chyflenwad y stoc tai a'i fforddiadwyedd, a yw'r stoc yn y mannau cywir (ee i bobl sy'n dymuno bod mewn ardaloedd â chysylltiadau lleol), a yw o'r math cywir (ee a oes digon o gartrefi â thair ystafell wely i deuluoedd) ac a yw'r stoc o ansawdd priodol.
- Materion cynllunio o ran ystyried tai fforddiadwy sy'n llywio cynlluniau datblygu lleol (hynny yw, mae angen i gynlluniau datblygu fod yn fwy uchelgeisiol wrth ystyried materion yn ymwneud â'r cyflenwad a'r galw).
- Mae angen defnyddio'r Adolygiad o Dai Fforddiadwy i'w gwneud yn bosibl adeiladu tai cymdeithasol yn gyflym ac ar raddfa helaeth.
- Cyfraddau Cymdeithasau Tai Lleol – fforddiadwyedd ac ymyriadau'n ymwneud â rhent.

Pwyntiau a gododd o'r gweithdy ar dlodi:
- Dylid ystyried cael rhywun (ee gallai fod yn gomisiynydd annibynnol) i weithio ar draws y Llywodraeth a dwyn sefydliadau i gyfrif ynghylch atal digartrefedd.
- Mae angen gwneud rhagor o waith dwys ar gael tystiolaeth o dlodi plant.

- Fforddiadwyedd llety a phobl yn cael eu llusgo i drobwll o Ddigartrefedd a'u cadw yno.
- Canfyddiadau o dlodi ei hun a newidiadau mewn ymddygiad.
- Mae angen gwell atebion o ran cyflogadwyedd a chyflogaeth (ee cydnabod gwerth gwaith) gan gynnwys tlodi mewn gwaith a helpu ardaloedd i ffynnu.
- Tâl cyfartal i'r ddau rywedd, hynny yw, mae menyw sengl mewn gwaeth perygl o ddigartrefedd.
- Addysg ddigonol – yn fwy tebygol o gael swydd ddiogel sy'n rhoi boddhad. Edrych ar sut y mae addysg yn ymdrin â digartrefedd ee sgiliau bywyd, cyllidebu.
- Adolygu'r gwariant presennol a'r hyn sy'n gweithio'n dda mewn rhai ardaloedd ond nad yw ar gael ym mhobman.
- Deddfu i ddod â thlodi plant i ben (fel yn yr Alban).

Pwyntiau a gododd o'r gweithdy ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod:

- Mae pobl wedi cael eu hyfforddi i ymdrin â phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod, ond beth mae hyn yn ei olygu yn nhermau polisïau ac arferion a'r ymateb sy'n ofynnol.
- Mae angen datblygu sgiliau pob darparwr gwasanaethau rheng-flaen a nodi'r unigolion sy'n bwysig ym mywydau plant a gwella'u sgiliau hwythau hefyd.
- Pwysigrwydd gweithredu ar draws y sefydliad cyfan, hynny yw newid polisïau ac arferion yn sgil hyfforddiant.
- Byddai dull gweithredu sy'n seiliedig ar hawliau plant yn dweud y dylai fod gan y plentyn hawl i fynnu bod rhywun yn sylwi arno pan fo'n dioddef effaith profiadau niweidiol yn ystod plentyndod a bod rhywbeth yn cael ei wneud ynghylch hynny.
- "Dull gweithredu Dim Drysau Anghywir" ac adnabod pryd mae'n briodol ymyrryd.
- Defnyddio dull sy'n canolbwyntio ar yr unigolion/ dull cyffredinol wrth ystyried diogelwch plant a chael sgwrs am "beth sy'n bwysig" gan dynnu digartrefedd a thai i mewn i'r drafodaeth. Newid diwylliant.
- A oes digon o wasanaethau cymorth am ddim/hawdd cael mynediad atynt ar gael i atal profiadau niweidiol yn ystod plentyndod rhag digwydd o gwbl.

Camau nesaf - bydd golwg rhagarweiniol yn cael ei fwrw dros y pwyntiau trafod o'r sesiynau Gweithdy "cwestiwn cyntaf" a bydd yr wybodaeth ddiweddaraf yn cael ei rhannu yn y cyfarfod nesaf.

<u>Gweithdai ar Atal Argyfyngau a Gwaith Atal Digartrefedd wedi'i Dargedu</u>
Rhannodd y Grŵp yn ddau is-grŵp i feddwl am waith atal digartrefedd wedi'i dargedu ac atal argyfyngau. Roeddent yn ystyried y grwpiau perthnasol i'w targedu, a hefyd y risgiau, sbardunau ac ymyriadau priodol. Cydnabuwyd fod atebion "parod" yn bodoli eisoes i fynd i'r afael â digartrefedd, yn cynnwys: ymyriadau cyfnod allweddol, dulliau polisi "dim drws anghywir", mabwysiadu dulliau sydd wedi'u teilwra i'r unigolyn / wedi'u harwain gan feddylfryd Amgylcheddau sy'n Ystyriol o Gyflwr Seicolegol (PIE),

dim troi allan i ddigartrefedd, a dull gweithredu partneriaeth / cynhadledd achos i gynnal tenantiaethau neu ddarganfod opsiynau eraill.

Pwyntiau trafod – ai dim troi allan yw'r dull cywir:

- Mae hyn hefyd yn cynnwys peidio â rhyddhau o'r ysbyty, carchardai etc i ddigartrefedd. Nid yw'n broblem tai yn unig.
- Mae angen dull gweithredu amlasiantaethol sydd wedi'i deilwra i'r unigolyn ac sy'n canolbwyntio arno (ee gallai gynnwys darpariaeth 24 awr ar gyfer nifer fach o bobl) er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau diogelu ar waith yn barhaus i leihau'r risg o droi unigolyn allan. Mae angen system fflagio cynnar ar gyfer ymyriadau gan gydgysylltydd achosion.
- Dylai bod disgwyliad neu ddyletswydd fod cydweithwyr o'r heddlu a maes iechyd yn cymryd rhan weithredol yn yr ateb amlasiantaethol.
- Problemau ynghylch sut rydyn ni'n geirio'r cwestiwn mewn ffordd sy'n berthnasol i ddiogelu er mwyn sicrhau bod pob sefydliad wedi ymroi'n llwyr i'r dull a bod ganddynt ddyletswydd i weithio gyda'i gilydd i sicrhau nad yw pobl yn cael eu troi allan i ddigartrefedd.
- Gall diffyg llety addas arwain at droi unigolyn allan, ee nid yw unigolyn yn byw yn yr amgylchedd cywir, felly dylai gael ei symud cyn ystyried ei droi allan.
- Sut i ddarparu amodau gwaith gwell a mwy sefydlog fel bod pobl yn teimlo'n ddiogel ac yn aros yn eu swyddi.
- A ellir ymestyn y dull hwn i'r sector rhentu preifat, hynny yw darparu gwell cymorth a chefnogaeth i denantiaid gadw eu tenantiaeth a pha abwyd y gallwn ei gynnig i gymell landlordiaid.
- Pa gymorth a chyngor sydd ar gael ynghylch sefyllfaoedd lle bydd cydberthnasau yn chwalu a galluogi pobl i gael mynediad at wasanaethau heb orfod talu amdanynt yn breifat.

Pwyntiau trafod – a yw ein rhestr o grwpiau targed yn gywir ac a oes ymyriadau eraill y dylid eu hystyried:

- Mae angen sicrhau bod pob ymyriad yn cael ei ystyried yn deg a'i rancio'n unol â hynny.
- Dylid ystyried darpariaeth iechyd meddwl ac iechyd corfforol ar wahân oherwydd bydd eu hanghenion yn wahanol.
- Mae Ymyriadau Cyfnod Allweddol yn allweddol.
- Rhaid gwella dulliau gweithredu sy'n benodol i rywedd (ee ar gyfer y gymuned LGBTQ+).
- Defnyddio dulliau dadansoddi rhagfynegol (deall y ffactorau risg a sut i gynnig cymorth yn gynnar i bobl sydd yn y perygl mwyaf.
- Defnyddio gwybodaeth a data'n well – pwy sydd am wneud y gwaith dadansoddi hwnnw a pha mor ymarferol yw hynny?
- Cysylltu â'r broses rhyddhau o'r carchar a sicrhau nad oes neb yn cael eu rhyddhau i ddigartrefedd.

- Mae angen inni edrych ar beth sydd ar gael yn barod ac yna rhaid cynnwys ffactorau tai a digartrefedd ar draws pob ardal.
- Mae angen cyfeirio at y rhaglen adsefydlu ffoaduriaid.
- Mae angen ystyried adnoddau a sut y mae llwybrau'n cael eu rhoi ar waith yn ymarferol, a'r rhwystrau sy'n atal y system rhag gweithio'n effeithlon (hynny yw, rhag bod yn llwybr y gellir ymddiried ynddo).
- Materion mewn perthynas â chymhwysedd carcharorion ar gyfer gwasanaethau a budd-daliadau Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU - problem Llywodraeth y DU mewn cysylltiad â chyfiawnder troseddol datganoledig.
- Dylai'r Weinyddiaeth Amddiffyn fod yn gweithio â'i phersonél cyn iddynt gael eu rhyddhau o'r lluoedd arfog ynghylch y problemau y byddant yn eu hwynebu o bosibl o ran anghenion gofal a chefnogaeth a chael rhywle i fyw.

Bydd yr adborth o'r sesiynau hyn yn helpu i lunio fframwaith ar gyfer y mannau lle mae'r bylchau, a'r hyn y gellir ei wneud i gau'r bylchau hynny, i'w fwydo'n ôl i'r cyfarfod nesaf.